

ПРОБЛЕМА СПІВРОБІТНИЦТВА БІЗНЕСУ І ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВОГО ЕЛЕМЕНТУ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

PROBLEM OF COOPERATION OF BUSINESS AND EDUCATION AS IMPORTANT ELEMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN UKRAINE

Стаття присвячена одному із елементів сучасної корпоративної соціальної відповідальності – партнерству бізнесу та освіти й основним проблемам його розвитку в Україні. Висвітлено основні чинники необхідності розвитку співробітництва бізнесу й освіти та визначені переваги партнерства і його вплив на розвиток підприємств та рівень інноваційності економіки.

У статті проведено аналіз сучасного стану розвитку взаємодії бізнесу та освіти, який порівняний із світовими значеннями. Також було визначено основних країн-лідерів у сфері співробітництва бізнесу і освіти та виявлено причини відставання України.

Ключові слова: соціальна відповідальність, КСВ, освіта, ринок праці, персонал.

Статья посвящена одному из элементов современной корпоративной социальной ответственности – партнерству бизнеса и образования и основным проблемам его развития в Украине. Освещены основные факторы необходимости развития сотрудничества бизнеса и образования и определены преимущества партнерства и его влияние на развитие предприятий и уровень инновационности экономики. Подытоживая,

в работе был проведен анализ современного состояния развития взаимодействия бизнеса и образования и сравнен с мировыми значениями. Также были определены основные страны-лидеры в сфере сотрудничества бизнеса и образования и выявлены причины отставания Украины.

Ключевые слова: социальная ответственность, КСО, образование, рынок труда, персонал.

The article is devoted to one of the elements of modern corporate social responsibility – a cooperation of business and education and the basic problems of its development in Ukraine. The basic factors of necessity of cooperation's development between business and education were shown and advantages of partnership were determined and its impact on the business and the level of innovation economy. To sum up, the article analyzed the current state of cooperation between business and education which is compared with global value. It was also identified key world leaders in business and education cooperation and identified the causes of backwardness of Ukraine.

Key words: social responsibility, CSR, education, labor market, staff.

УДК 330.341

Шмиголь Н.Н.

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Запорізький національний університет
Цикало К.С.
студентка
Запорізький національний університет

Постановка проблеми. В умовах глобалізаційних процесів та відкритості економіки України все більш актуальним стає питання конкурентоспроможності національної економіки, як визначального чинника успішності позицій країни на зовнішньому ринку

За останні десятиріччя міжнародне бізнес-середовище зазнало значних змін. Вихід українського бізнесу на зовнішній ринок та зміна східного вектору розвитку на західний створюють необхідність у зростанні іміджу бізнесу та його відповідності європейським стандартам. На західних ринках усе більшого значення набуває соціальна складова бізнесу, як важливий елементу його функціонування. Взаємодія бізнесу та освіти розглядається як один із елементів корпоративної соціальної відповідальності.

В Україні корпоративна соціальна відповідальність знаходиться на етапі становлення та має безліч перешкод на шляху свого розвитку. Однією із головних перешкод є неусвідомлення важливості та необхідності соціальної складової діяльності бізнесу з боку адміністрації.

Особливо дана проблема стосується взаємодії бізнесу і освіти, як елементу соціальної відповідальності, адже через неузгодженість цих секто-

рів існує ціла низка проблем, що перешкоджають ефективному розвитку економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми взаємодії бізнесу та освіти як елементу соціальної корпоративної відповідальності досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені: С.В. Безвух, Л.К. Семів, А.Ю. Стопчак, І.І. Мазур, Ю.О. Семенець, І.І. Мічуліна, О.В. Дяків, А. Аршенюк, Н. Креденець. Проте окремі проблеми соціальної взаємодії бізнесу та освіти залишаються неосвітленими та потребують подальшого вивчення, ураховуючи актуальність даного питання на сьогоднішній день.

Постановка завдання. Метою статті є визначення необхідності співпраці бізнесу і освіти та аналіз основних тенденцій її розвитку в Україні та країнах світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Науково-технічний прогрес, який спостерігається в усіх галузях економіки, зростання конкуренції як на внутрішньому, так і зовнішньому ринку та становлення економіки, заснованої на знаннях значно підвищують значення та роль трудового капіталу. За цих умов ефективність бізнесу залежить головним чином від персоналу, його кваліфікаційних вмінь та навичок, креативності, інноваційного

потенціалу та результативної системи мотивації. Нові потреби підвищують вимоги до персоналу, ринку праці та інституту освіти, як основного чинника їх формування.

Проте наразі в Україні існує низка проблем на ринку праці та в секторі освіти, що підтверджує достатньо високий рівень безробіття. Так, 1678,2 тис. ос. економічно активного населення України є незайнятими станом на 2016 р., а це на 1,5% більше ніж у 2015 р. (рис. 1). При цьому близько 17–19% незайнятих складають студенти-випускники навчальних закладів III–IV рівнів акредитації [7].

Однією із причин значного рівня безробітного населення, особливо серед студентів-випускників, є розбіжність між знаннями та професійними навичками отриманими у ВНЗ та реальними вимогами ринку й бізнесу. Так, за дослідженням проведеним Групою Світового банку, кожні 4 з 10 фірм повідомляють про розрив між вміннями, що володіють їх працівники і тим, що потребують фірми [3, с. 5].

Програми вищої освіти концентруються здебільшого на теоретичних аспектах, часто ігноруючи практичну складову освітнього процесу або не надаючи їй необхідної уваги. Невідповідність професійних умінь зменшує ефективність роботи бізнесу та створює перешкоди у пошуку кандидата на посаду. Особливо це стосується професій високої складності, які вимагають володіння спеціальними професійними вміннями та навичками, проте, за дослідженнями, близько 70% роботодавців не задоволені практичними навичками випускників [3, с. 12].

Професійні вміння найкраще розвиваються у процесі навчання, проте сучасній системі освіти не вистачає стандартів якості та врахування реальних потреб ринку праці. Так, 60% роботодавців стверджують, що заклади середньої, професійної та вищої освіти не вчать розвивати навички потрібні роботодавцям [3, с. 12].

Формування навчальних програм здійснюється з обмеженим залученням бізнесу, а це фактично означає, що значна частина студентів навчається за освітніми програми, які не мають попиту серед роботодавців, що призводить до надлишку кадрів із непотрібними вміннями та дефіциту необхідних фахівців.

Подолання цих дисбалансів можливе лише за умови перманентного співробітництва бізнесу, освіти і науки, яке матиме низку переваг як для, суспільства, так і для бізнесу.

Підтримуючи програми співробітництва із закладами освіти,

бізнес матиме деяку можливість впливу на освітній процес, складання освітніх програм та формування основних професійних вмінь та навичок студентів, що дозволить випускати фахівців, які задовольняють критерії ринку праці та бізнесу.

Наразі ж невідповідність пропозиції на ринку праці реальним вимогам бізнесу є однією із причин достатньо високого рівня безробіття. Так, за даними Держкомстату близько 9,3% економічно активного населення є безробітними [7]. Врівноваження попиту і пропозиції на ринку праці є однією із умов зменшення рівня безробіття, а відтак і збільшення стабільності та соціального благополуччя в країні.

Дисбаланс на ринку праці, недостатня зацікавленість роботодавців та закладів освіти в підвищенні кваліфікаційних вмінь та навичок фахівців стримують їх кар'єрне зростання та унеможливають реалізацію реального потенціалу. У свою чергу це збільшує потік робочих кадрів за кордон у пошуках кращих умов, що призводить до відтоку інтелектуального капіталу, а відтак зменшенню можливості розвитку українського бізнесу та економіки України в цілому.

Партнерство бізнесу із закладами освіти також означає створення нових робочих місць, які користуються попитом у працедавців, адже за швидкими темпами розвитку науково-технічного прогресу, інформаційних та комп'ютерних технологій, інститут освіти не встигає випускати кадри та фахівців, володіючи необхідними навичками.

Окрім того підвищення ефективності освітньої діяльності дозволить виробити шляхи трансферу технологій у виробництво та залучити в процес розробки й виробництва кваліфікованих фахівців, а відтак підвищити рівень інноваційності виробництва, конкурентоспроможності продукції та ефективності діяльності в цілому, що є одними із основних чинників успішності позицій компанії на ринку

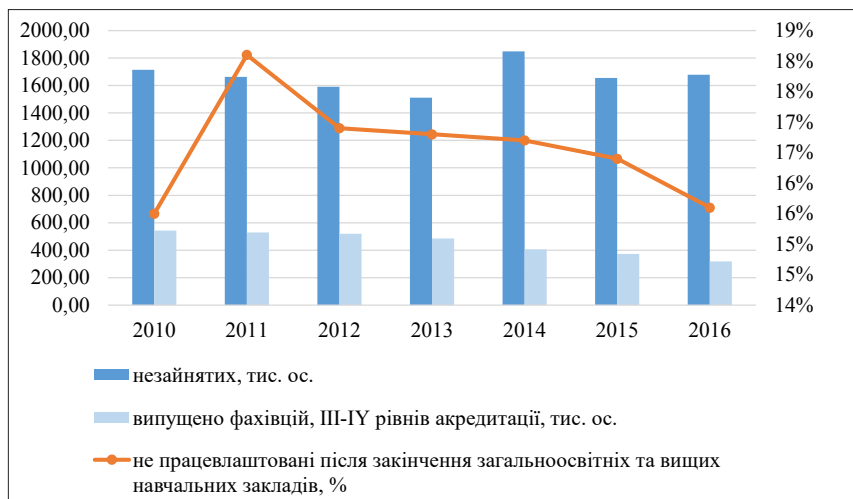

Рис. 1. Аналіз ринку праці України за 2010–2016 рр.

Джерело: Розроблено за даними Державного комітету статистики України [7]

та є основою збільшення прибутковості та ринкової вартості бізнесу.

Наразі ж український бізнес залишається низькотехнологічним. Так, за даними Global Innovation Index, який розробляється Корнельським університетом, міжнародною бізнес-школою INSEAD та Всесвітньою організацією інтелектуальної власності в партнерстві з іншими організаціями та установами, у 2016 р. Україна зайняла 56 місце серед 128 країн за рівнем інноваційності, не зважаючи на те, що за рівнем охоплення вищої освіти – 24 місце [8] (рис. 2).

Зацікавленість бізнесу у працевлаштуванні населення, сприяння підвищенню його освіченості та кваліфікації створює імідж соціально відповідального бізнесу. Саме критерій соціальної відповідальності набуває в сучасних умовах все більшого значення при виборі партнерів чи об'єктів інвестування, адже соціально відповідальний бізнес, означає надійний бізнес, матеріальні можливості якого не обмежуються розв'язанням суто виробничих та фінансових проблем. Особливо привабливим даний бізнес стає для іноземних інвесторів, які приділяють значну увагу іміджу ком-

панії і, зокрема його соціальним складовим. Залучення іноземних інвестицій у свою чергу надають додаткові можливості розвитку, чого наразі потребує економіка України.

Ще одним аспектом підвищення іміджу соціально орієнтованого підприємства є перепідготовка та підвищення кваліфікації персоналу, як однієї із форм взаємодії бізнесу і освіти [5, с. 5]. Зростання репутації з боку суспільства створює такому підприємству образ шанованого роботодавця та, як наслідок, збільшує попит на його робочі місця, у тому числі серед висококваліфікованих кадрів, необхідних для ефективного розвитку бізнесу. У свою чергу задоволення персоналом соціальною складовою підприємства збільшує ефективність його роботи та зменшує плинність кадрів, що підвищує стабільність підприємства.

Для інституту освіти співробітництво із реальним сектором економіки означає, перш за все, можливість гарантованого працевлаштування випускників, що підвищує імідж ВНЗ та попит серед абітурієнтів, створюючи можливість відібрати перспективних студентів. При більш глибокій співпраці подібна взаємодія може дозволити залучити додат-

кове джерело фінансування, а відтак збільшити інвестицій у дослідження, оновлення матеріально-технічної бази, створення спеціалізованих лабораторій, технопарків й інкубаторів та нарешті зменшити залежність від державного фінансування, яке наразі значно стримує розвиток освіти.

На сучасному етапі український бізнес та освіта мають низький рівень взаємодії. Заклади освіти часто ігнорують реальні вимоги ринку, а бізнес рідко бере до уваги змістовні та вагомні наукові дослідження й розробки та ще рідше залучається до цього процесу.

Тому за критерієм співробітництва та обміну ідей між бізнесом та закладами освіти Глобального Індексу Інноваційності у 2016 р. Україна посіла 72 місце. Лідерами за даним показником у 2016 є Фінляндія, США та Швейцарія (рис. 3) [8].

Варто відмітити, що лідер у сфері співробітництва бізнесу і освіти – Фінляндія посідає 5 місце у Глобальному Індексу Інноваційності, а лідер рейтингу інноваційності – Швейцарія, посідає 3 місце за критерієм співробітництва бізнесу і освіти.

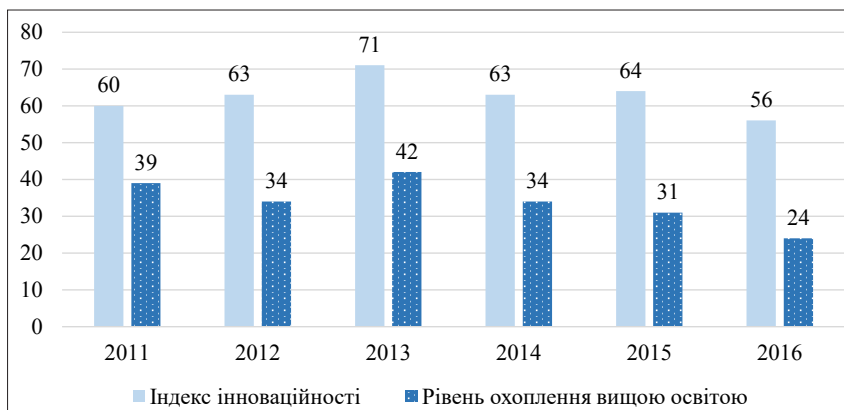

Рис. 2. Україна в рейтингу Global Innovation Index

Джерело: складено за даними звітів Global Innovation Index [8]

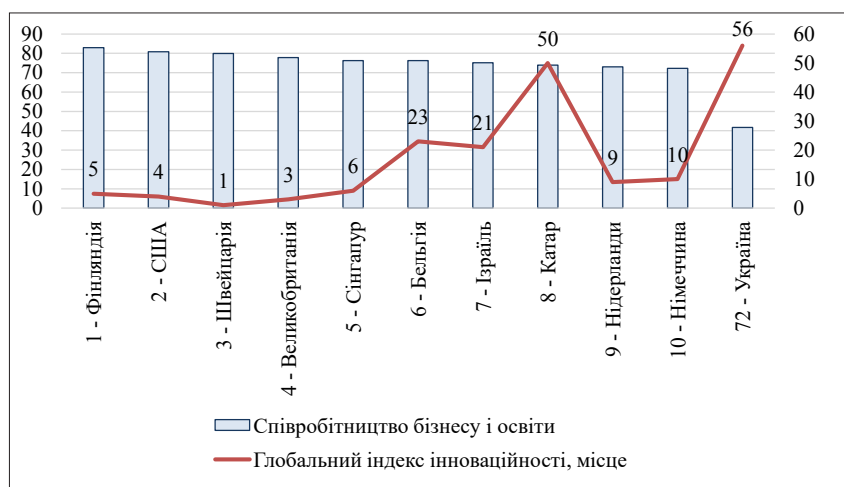

Рис. 3. Рейтинг Global Innovation Index 2016 р.

Джерело: складено за даними звітів Global Innovation Index [8]

В цілому, 7 із 10 країн-лідерів співробітництва бізнесу і освіти також входять у топ-10 країн Індексу Глобальної Інноваційності, що підтверджує значний вплив даного партнерства на інноваційну діяльність бізнесу.

Україна має низку факторів, що визначають незадовільні позиції країни в рейтингу, а також стримують розвиток та поширення партнерства бізнесу й освіти в цілому.

Співробітництво освіти та бізнесу потребує додаткових матеріальних витрат з боку останнього, що є чи не головною причиною недостатнього розвитку такого партнерства. Фінансові затрати, як правило, не окуповуються у поточному періоді, а спрямовані на ефект, отримуваний у довгостроковій перспективі, що не відповідає потребам значної кількості українських підприємств [1, с. 11].

Отримуваний ефект часто виражається у підвищенні репутації підприємства, зростанні ефективності та інноваційності виробничого процесу та діяльності підприємства в цілому, які доволі важко оцінити через відсутність явно вираженого грошового еквіваленту, а відтак – довести до керівництва компанії необхідність соціальних витрат.

До того ж значна кількість підприємств, які досі функціонують із залишками радянської ідеології, як правило, не мають стратегічного планування та спрямовують свою діяльність на короткостроковий період, тому майже не зацікавлені у партнерствах, що передбачають додаткові фінансові витрати.

Менеджери більшості українських підприємств зосереджують діяльність підприємства на зростанні прибутків у поточному періоді й підвищенні матеріального благополуччя власників та не усвідомлюють важливість стратегічного розвитку бізнесу та його соціальної складової. Незацікавленість у соціальних аспектах діяльності бізнесу породжує й недостатню поінформованість про партнерства із ВНЗ, його форми й вигоди, які вони надають [1, с. 11].

Економічний спад, кризові явища на українських підприємствах, зменшення їх рентабельності та, як наслідок, банкрутства також мають свій негативний вплив, адже більшості зацікавлених у партнерстві підприємств бракує коштів на ефективні та довгострокові форми взаємодії. Із браком джерел фінансування соціальна складова страдає найбільше, адже є додатковою та формально необов'язковою сферою функціонування підприємства. Лише ефективно функціонуючі, прибуткові підприємства мають змогу фінансувати значні проекти партнерства із закладами освіти, що на сучасному етапі економічного розвитку країни є чи не найбільшою перешкодою розвитку партнерств.

Зацікавленість навчальних закладів є ще одним важливим чинником розвитку партнерств. Часто

адміністрація ВНЗ не бажає брати на себе додаткове навантаження задля співпраці із бізнесом, визнаючи вже існуючу програму і систему освітнього процесу достатньо ефективною, навіть незважаючи на високу частку безробітних серед випускників. Орієнтуючись передусім на кількість випускників, а не на якість професійних вмінь та навиків, значна кількість ВНЗ не демонструють значної зацікавленості у працевлаштуванні студентів.

Нормативно-правовий аспект також потребує вдосконалення, адже наразі відсутня чітка регламентація взаємодії бізнесу і освіти, як і відсутні стандарти навчання та карт-навиків професій, які можуть використовуватись при розробці освітніх програм [1, с. 11].

Оскільки і бізнес, і заклади освіти слабо зацікавлені у партнерстві, держава повинна була б заохочувати подібну співпрацю, наприклад, за рахунок надання податкових знижок соціально відповідальним підприємствам, проте на сучасному етапі держава не стимулює розвиток партнерських відносин бізнесу та освіти.

Задля збільшення партнерських відносин між бізнесом і освітою необхідно розв'язати ці та інші питання, що перешкоджають його розвитку. Головним чином необхідно сформувати у менеджерів та керівництва усвідомлення необхідності даного партнерства, орієнтуючи на сучасні західні тенденції розвитку економіки та бізнесу. Окрім того на сучасному етапі розвитку соціальних аспектів діяльності бізнесу важливим питанням має бути стимулювання та підтримка подібних ініціатив із боку держави, що повинно дати поштовх соціальним ініціативам бізнесу.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, співпраця бізнесу та закладів освіти є обов'язковим чинником розвитку як реального сектору економіки, так і ВНЗ, адже має низку переваг, серед яких можна виділити:

- подолання невідповідності попиту та пропозиції на ринку праці;
- підвищення іміджу підприємства та ВНЗ;
- підвищення ефективності освітнього процесу;
- зростання матеріально-технічної бази ВНЗ;
- прискорення науково-технічного процесу та зростання інноваційної діяльності в Україні;
- тощо.

Проте в Україні взаємодія бізнесу та освіти ще не набула значного поширення через недостатню поінформованість та незацікавленість обох сторін у партнерстві. Негативний вплив також справляє загальна кризова ситуація у реальному секторі економіки та нестабільна політична ситуація в країні.

Розв'язання цих та інших проблем розвитку партнерства має стати першочерговим завданням

уряду, який повинен вжити усі необхідні заходи задля нейтралізації перешкод та головним чином – стимулювання соціальних ініціатив у сфері взаємодії бізнесу та освіти.

Лише за таких умов можливий інноваційний та економічний розвиток в Україні.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безвух С.В., Стопчак А.Ю. Соціальне партнерство науки і бізнесу: форми взаємодії, проблеми і рекомендації щодо їх вирішення / Безвух С.В., Стопчак А.Ю. // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. – 2015. – № 3. – С. 7–14.
2. Мазур І.І. Стратегія розвитку партнерства вищої освіти, науки та бізнесу // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – № 165. – С. 6–11.
3. Навички для сучасної України: Резюме. Дослідження Групи Світового банку. – 2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ipq.org.ua/upload/files/files/03_Novyny/2015.11.17_Skills_for_Modern_Ukraine/Професійні%20навички%20для%20сучас-

ної%20України-резюме%20звіту.pdf

4. Семів Л.К. Співробітництво освіти, науки, бізнесу в реалізації стратегії регіонального розвитку України / Л.К. Семів // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – № 3. – С. 455–462.

5. Семенець Ю.О. Партнерство бізнесу, держави та університетів як стратегічний ресурс інноваційного розвитку України / Ю.О. Семенець // Ефективна економіка. – 2016. – № 2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2016/37.pdf

6. Шевченко О.В. Глобалізаційний вимір американської моделі корпоративної соціальної відповідальності / Шевченко О.В. // Міжнародні відносини Серія «Політичні науки» – 2014. – № 3. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/download/2238/1997

7. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. The Global Innovation Index. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report#>

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

METHODOLOGICAL APPROACH TO DETERMINING THE EFFECTIVENESS OF ECONOMIC METHODS OF ENTERPRISE MANAGEMENT

У статті запропоновано алгоритмічний методологічний підхід до оцінки ефективності економічних методів управління підприємствами та персоналом, виконання етапів якого передбачає виділення ключових показників у кожній їх системі, процес визначення найбільш пріоритетних з їх сукупності, а також оцінку їх рівня на підставі інтегрального показника ефективності їх використання.

Ключові слова: методологічний підхід, економічні методи, ефективність, інтегральний показник, кластер.

В статье предложен алгоритмический методологический подход к оценке эффективности экономических методов управления предприятиями и персоналом, выполнение этапов которого предусматривает выделение ключевых показателей в каждой

их системе, процесс определения наиболее приоритетных из их совокупности, а также оценку их уровня на основании интегрального показателя эффективности их использования.

Ключевые слова: методологический подход, экономические методы, эффективность, интегральный показатель, кластер.

The article offers an algorithmic methodological approach for the estimation of efficiency of economic methods of management enterprises and personnel. He consists of three stages and envisages the selection of key indexes in every system of economic methods of management, process of determination most priority from their totality, and estimation of their level on the basis of integral index of efficiency of their use.

Key words: methodological approach, economic methods, efficiency, integral index, cluster

УДК: 65.011.4

Яковлева Ю.В.

старший викладач кафедри економіки підприємств та менеджменту
Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут
Українська інженерно-педагогічна академія

Постановка проблеми. Сучасні умови господарювання передбачають гнучкість та адаптивність підприємства до динамічних змін у середовищі, що у свою чергу вимагає реалізацію науково обґрунтованих управлінських рішень у кожній сфері управління. Якість процесу управління зале-

жить від прийнятої системи методів менеджменту на підприємстві, серед яких економічні методи є рушійним важелем функціонування підприємства як відкритої системи. Вони пронизують абсолютно всі ланки управління та мають тісні зв'язки з адміністративними та соціально-психологічними мето-